

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA MATEMATIKA FANINI O'QITISHDA
INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH**

Malikova Lobarxon Xasanboy qizi

Farg'ona viloyati Uchko'prik tumani (Puchug'oy qishlog'i)

37 - umumiy o'rta ta'lim maktabi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7625718>

Annotatsiya. Maqolada so'nggi yillarda kompyuterlar va axborot texnologiyalari hayotimizga dadil kirib kelayotganligi, matematika darslarida o'quvchilarni fikrlash qobiliyatini shakllantirish maqsadida kompyuterdan foydalanishlari va kompyuter savodxonligi, matematika fanini o'qitishda innovatsion yondashuvlar, boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematika fanlarini o'qitish to'g'risida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: texnologiya, matematika, innovatsion ta'lim, elektron ishlanma.

**USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TEACHING MATHEMATICS IN
PRIMARY GRADES**

Abstract. the article reflects on the bold penetration of computers and information technologies into our lives in recent years, the use of computers in mathematics lessons in order to form students ' thinking skills, computer literacy, innovative approaches to teaching mathematics, teaching mathematics in elementary school students.

Keywords: technology, mathematics, innovative education, Electronic Development.

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ
МАТЕМАТИКЕ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ**

Аннотация. В статье компьютеры и информационные технологии смело вошли в нашу жизнь в последние годы, использование компьютеров на уроках математики для формирования у учащихся навыков мышления и компьютерной грамотности, инновационные подходы к обучению математике, преподавание математики ученикам начальной школы. мнение об обучении.

Ключевые слова: технология, математика, инновационное образование, электронное развитие.

“Kadrlar tayyorlash milliy dasturi” da maktab ta'limini rivojlantirish davlat umummilliy dasturi talablarida “ta'lim tarbiya jarayonini shakllantirish ta'lim mazmunini aniqlash, ta'lim tarbiya jarayonini amalga oshirishning didaktik qonuniyatlari va prinsiplarini ishlab chiqish, davlat ta'lim standartlarini takomillashtirish, o'quv dasturlari, darsliklarning yangi avlodi, o'quv metodik majmualar yaratish” vazifasini hal qilish takidlab o'tilgan.

Metodik masalalar har bir darsda yuzaga keladi, Shu bilan birga odatda, ular bir qimmatli yechimga ega emas. O'qituvchi darsda yuzaga kelgan metodik masalaning mazkur o'quv vaziyati uchun eng yaroqli yechimini tez topa olishi uchun bu soxada yetarlicha keng tayyorgarlikka ega bo'lishi talab etiladi.

Boshlang'ich ta'lim metodikasi o'qitish vositasi sifatida mavjud didaktik o'yinlar mantiq ilmi va matematik nuqtai nazaridan mazmunan yetarli emasligi tufayli didaktik o'yinlardan foydalaniladi va o'rganilgan materialni faqat mustaxkamlash vositasi sifatida foydalaniladi.

Matematika boshlang'ich ta'lim metodikasining predmeti quyidagilardan iborat:

1. Matematika o'qitishdan ko'zda tutilgan maqsadni aniqlab asoslash (nima uchun matematika o'qitiladi, o'rgatiladi)

2. Matematika o'qitish mazmunini ilmiy ishlab chiqish (nimani o'rgatish) bir tizimga keltirilgan bilimlar darajasini o'quvchilarining yosh xususiyatlariga mos keladigan qilib qanday taqsimlansa, fan asoslarini o'rganishda izchillik ta'minlanadi, o'quv ishlariga o'quv mashg'ulotlari beradigan yuklama bartaraf qilinadi, ta'lim mazmuni o'quvchilarning aniq bilim olish imkoniyatlariga mos keladi.

3. O'qitish metodlarini ilmiy ishlab chiqish (qanday o'qitish kerak) ya'ni, o'quvchilar hozirgi kunda zarur bo'lgan iqtisodiy bilimlarni, malaka, ko'nikmalarni va aqliy faoliyat qobiliyatlarini egallab olishlari uchun o'quv ishlari metodikasi qanday bo'lishi kerak?

4. O'qitish vositalari-darsliklar, didaktik materiallar, ko'rgazmali qo'llanmalar va o'quv-texnika vositalaridan foydalanish (nima yordamida o'qitish)

5. Ta'limni tashkil qilishni ilmiy ishlab chiqish (darsni va ta'limning darsdan tashqari shakllarini qanday tashkil etish).

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi matematika fanidan tuzilgan dasturga binoan o'quvchilarga quyidagi bilimlarni berishni nazarda tutadi:

- Butun nomanfiy sonlarni raqamlash;
- Asosiy miqdorlar va ularning o'lchov birliklari;
- Arifmetik amallar;
- Matnli masalalar;
- Algebraik material(tenglik, tengsizlik va b.q.)
- Geometrik material;

Boshlang'ich maktabda matematika o'qitish metodikasida mustaqil va nazorat ishlari, o'quvchilardan individual yozma so'rov o'tkazishning samarali vositalari yaratilgan. Ba'zi didaktik materiallar dasturning chegaralangan doiradagi masalalarining o'zlashtirilishini reyting tizimida nazorat qilish uchun, boshqalari boshlang'ich maktab matematika kursining barcha asosiy mavzularini nazorat qilish uchun mo'ljallangan. Ayrim didaktik materiallarda (ayniqsa, kam komplektli maktab uchun mo'ljallangan) o'qitish xarakteridagi materiallar, boshqalarida esa nazoratni amalga oshirish uchun materiallar ko'proqdir.

Matematika o'qitish metodikasida "o'quv materialini o'zlashtirilish darajasi" tushunchasining mazmuni to'la ochib berilmagan. O'qituvchilar uchun qo'llanmalarda didaktik materialning u yoki bu topshirig'i qaysi darajaga mos kelishini aniqlashga imkon beradigan mezonlar aniq emas.

Boshlang'ich sinflarning matematika darsida yangi metodlardan foydalanib o'quvchilarni qiziqtirish

Mamlakatimizda matematika 2020-yildagi ilm-fanni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilandi. O'tgan davr ichida matematika ilm-fani va ta'limini yangi sifat bosqichiga olib chiqishga qaratilgan qator tizimli ishlar amalga oshirildi:

birinchidan, ilg'or ilmiy markazlarda faoliyat yuritayotgan vatandosh matematik olimlarning taklif qilinishi va xalqaro ilmiy-tadqiqotlar olib borilishi uchun zarur shart-sharoit yaratildi;

ikkinchidan, xalqaro fan olimpiadalarida g'olib bo'lgan yoshlarimiz va ularning murabbiy ustozlari mehnatini rag'batlantirish tizimi joriy etildi;

uchinchidan, oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqotlarning o'zaro integratsiyalashuvini ta'minlash maqsadida Talabalar shaharchasida Fanlar akademiyasining V.I. Romanovskiy nomidagi Matematika institutining (keyingi o'rinlarda — Institut) yangi va zamonaviy binosi barpo etildi. Matematika sohasidagi fundamental tadqiqotlarni moliyalashtirish hajmi bir yarim barobarga oshirildi, budget mablag'lari hisobidan superkompyuter, zamonaviy texnika va asbob uskunalari xarid qilindi.

to'rtinchidan, ilmiy darajali kadrlarni tayyorlashning birlamchi bosqichi sifatida stajor-tadqiqotlik instituti joriy etildi;

beshinchidan, ilm-fan sohasidagi ustuvor muammolarni tezkor bartaraf etish, fan, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish masalasini Hukumat darajasida belgilash maqsadida O'zbekiston Respublikasining Bosh vaziri raisligida Fan va texnologiyalar bo'yicha respublika kengashi tashkil etildi.

Zamonaviy ta'limning maqsadi - har tomonlama rivojlangan, ijodkorlik qobiliyatiga ega shaxsni tarbiyalash. Bu maqsadni amalga oshirishda bizga zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordam bermoqda. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, pedagogik texnologiyalarni bilishning o'zi yetarli emas, ular uzoq vaqt davomida amalga oshirilishi kerak.

Pedagogik (ta'lim) texnologiya - bu ilmiy asosda qurilgan, vaqt va makonda dasturlashtirilgan va ko'zlangan natijalarga olib keladigan pedagogik jarayonning barcha tarkibiy qismlarining ishlash tizimi.

Turli xil zamonaviy ta'lim texnologiyalari orasida boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashda foydalanish mumkin bo'lganlarini ajratib ko'rsatish juda muhimdir. O'quvchilarga u yoki bu bilimlar haqida ma'lumot berishdan oldin ularda bu bilimlarni idrok etish va tushunish uchun ma'lum bir ijobiy munosabatni shakllantirish kerak. Bunga o'yin yoki hayotiy-amaliy vaziyatni yaratish orqali erishiladi.

Maktablarda matematika darslarida yangi materialni tushuntirish, ayniqsa, quyi sinflarda uzoq davom etmasligi kerak. Yangi material kichik, mantiqiy to'liq "qismlarga" bo'linishi kerak.

Yangi materialni tushuntirishda o'qituvchi doimiy ravishda o'quvchilarga murojaat qilishi kerak: "Sizningcha, bundan keyin nima qilish kerak?". O'quvchilar taqdim etilayotgan materialni tushungan yoki tushunmaganligini aniqlash uchun savollar beriladi. O'qituvchining matematika darslarida yangi mavzuni tushuntirishi ko'rgazmali material, qo'llanmalar namoyishi bilan birga bo'lishi kerak. Masalan, o'qituvchi o'quvchilarni uchburchak elementlarining nomi va soni bilan tanishtiradi. Uchburchak modeli sinf oldida namoyish etiladi, o'qituvchi uchburchakning burchaklari borligini tushuntiradi, ularni ko'rsatadi. Bu yerda o'quvchilarga amaliy ishlar taklif etiladi. Keyin o'qituvchi o'quvchilarni uchburchakning nomi va boshqa elementlari: uchlari, tomonlari bilan tanishtiradi.

Suhbat o'qitish usuli sifatida muammoni hal qilishda keng qo'llaniladi. Suhbatda o'qituvchining savollari diqqat bilan o'ylangan bo'lishi kerak. Ularning mantiqiy ketma-ketligiga rioya qilish kerak. Ular o'quvchilarning bilimlari va hayotiy tajribasini hisobga olgan holda aniq, ixcham, mazmunan ochiq shakllantirilishi kerak.

Boshlang'ich sinflarda ikki tomonlama savollar qabul qilinishi mumkin emas (6 raqami qanday raqamlardan iborat?). Savollarda javob bo'lmasligi kerak (to'rtburchakning barcha tomonlari tengmi yoki qarama-qarshimi?). Noaniq savollardan qochish kerak (kvadrat qaysi raqamlarga tegishli?). Matematika darslarida sinf bilan frontal ishlarni tashkil qilishda har bir

bolaning individual imkoniyatlarini hisobga olish kerak. Eng zaif o'quvchilarni oddiyroq savollarga javob berishga jalb qilish kerak.

Matematik bilimlarni mustahkamlash va takrorlash mashqlarsiz mumkin emas. Mashqlar hisoblash ko'nikmalarini va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun ishlatiladi. Mashqlar ma'lum bir tizimda, ortib borayotgan qiyinchilik darajasida qo'llanilishi kerak.

Quyi sinflarda yangi material bilan tanishishda o'quvchilar o'qituvchi rahbarligida fan-amaliy mashg'ulotlarga jalb qilinadi. Maktab o'quvchilari olingan matematik bilimlarni hisob-kitoblarda, o'lchovlarda, almashuvlarda va amaliy muammolarni hal qilishda chizishda qo'llashni o'rganadigan o'yin va hayotiy vaziyatlarni yaratish muhimdir. Shakllar, usullar va o'qitish usullarini tanlash bir qator omillar bilan belgilanadi: darsning maqsadi.

Agar talabalarni yangi material bilan tanishtirish kerak bo'lsa, masalan, birinchi o'nlikning yangi raqamini olish, unda ularning o'tmish tajribasidan, mavjud bilimlarni yangi vaziyatda qo'llash qobiliyatidan foydalanish tavsiya etiladi. Bunday holda, suhbat usuli tanlanadi. Agar darsda talabalarni massa o'lchov birligi - kg bilan tanishtirish talab etilsa, u holda suhbat usuli mustaqil amaliy ish, shuningdek, ko'rgazmali o'qitish usuli bilan birgalikda tanlanadi.

Boshlang'ich maktab o'qituvchisi metodik mahoratni puxta egallashi, yordamchi maktabda matematika o'qitish jarayoni samaradorligini muntazam oshirib borishi kerak.

REFERENCES

1. Jumayev.M. va b.q. "Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi" T-2005 y 312
2. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogic mahorat.Toshkent. 2016.
3. Abdullayeva Q., va boshqalar "Ona tili" T., "O'qituvchi "2014 yil.
4. Bo'ri Ziyamammedov, Mamarajab Tojiyev. Pedagogik texnoloya-zamonaviy o'zbek milliy modeli. Toshkent. 2019.